

- Vlnaka vakalevu, ketou ogo e Korovisilou na netou yavutu e
 tiko mai Yato. Ko Yato ogo edua na tikini vana, ka volekata
 na ucwat levu ko Sigatoka na ulua sara mai cake. Ra tiko mai
 kina na neimani gase oti koya era gai dewa sobu mai ki Matokena.
 Dewa sobu mai ki Matokena gole sobu mai ka vageva vana mai,
 ka mai tiko sara ogo ene dua na ulu ni vana e cake ka yacana
 ko Todrala. Era tiko mai na dela ni wat ogo, ra sa gole sara
 mai mers gole mai ki baravi. Ni sa rogo toka yani na wat mai
 baravi ra gai rogoa toka ni rogo tiko na wat, era sa mai
 kunes sara na wat levu era sa mai toka sara ene dua na vana
 ogo e Navatulevu. Ia ogo na netou koro ogo ko Madrukua e
 Korovisilou na netou vu toka edua na yalewa ka yacana ko
 Lewatu. Ni ketou sa mai toka e Navatulevu ogo na vana ogo
 enodratou toka na turaga ni Burenitu, ka nodratou vu toka
 ko Gabeta. Era sa mai tiko mai kea na nodratou vu ko Gabeta
 ket Lewatu ka mani sucu kina edua na Luvena mani yacana tiko
 kina na Ketensukani yavusa. Sa ratou toka mai kea ia na nona
 i yau talei na netou vu ogo sega ni vakamate tamata se nai
 valu, okoya edua vlnakata tu ga me baleta nai teteli. Na vana

ULUPAGA: NAI TOKUNI KBI KOROVISILOU EMA GAUNA NAKAWA.

Informant: Saliisa Rakauoka 24th June, 60yrs, Korovisilou, Serua

Investigator: Williams, R.

LEGEND OF KOROVISILOU.

- ga e tikko kina era bula kina na veikka taucooko era
tea sega tale ni dua na ka. Sa gai tubu na luvena vua na nodratou
vu ni Burenitu ko Gabeta. Ka mani ulumatua kina ko iratou na
toka mai Nabouinti ko Rusiate Taukeinamacawa na nona mataqali
era sa tukuna sara ni ko iratou na neitou gase sa vlnaka vaka-
levu era mani gole cake mai na neitou gase ka ratou sa toka
mai Navatulevu. Eratou lako mai na neitou gase ka ratou gole
cake sara mai, kaitou sa na vakatava toka mada ga Navitilevu.
Eratou mai toka sara ena dua na ucwai ogo ka yacana ko
Korovisilou. Baleta eso na manumanu edau tu ogo e matasawa
ka dau taleitaka na manumanu ogo. Na nodra nanuma era sa mani
vakayacana kina me yacani koro ogo ko Korovisilou. Kaitou sa
lako cake sara mada edua na kena i wase ka mani sa yaco sara
yani kina na dua na ucwai ka toka mai cake ka yacana ko
Wairuku. Ko Wairuku ni kaitou sa mani yaco yani ki kea e sega
toka ni dua na ka e toka kina kaitou sa mani toso sobu tale
mai, kaitou sa mani tukuna ga me kaitou sa mani lesu tale mada
kivei iratou na neitou gase e Korovisilou. Kaitou toka mai
Korovisilou ogo mai dukunikuila era sa mani tukuna na neitou
gase ni vanua ogo e toka kina edua na vai, ka mani toka kina
edua na ka ka yacana na Koba na lololo ga, erauta beka edua veimama
na mai le na kena balavu. Ratou mani lako mai kina ka ratou mai
toka kina, edua na vuni Koba levu ka sa mani bin toka e batti
ni vai koya me nodratou i kawakawa. Mai vunikau koya se toka
ga ena batti ni koro walega ogo. Mani vakaraton vakayacana tikko
na koro ogo ko Nadawakoba.

- Se i kawakawa lolo, ia sa man'i segatiko ni rogo i levu toka
na yacana koya ka sa man'i yacana toka ga ko Korovisilou.
Ka yacova mai tiko ogo ene loma ni kula, ko ira na neimani
gase era dau vakayacana toka ko Nadawakoba, veira na gana
ogo sa Korovisilou. Erua toka na yacani koro ogo edua ko
Korovisilou baleta ni dau tiko na manumanu ni veidogo ka
dau tagi toka ka yacana na Visilou. Ia nai kawakawa ka toka
ogo ene bati ni wai ka sa man'i yacana kina ko Nadawakoba.
Ni ko ira mai Burenitu na nodra ulumatu ogo era mai cadra
kina ko iratou taucoko e Burenitu. Kenai vakatakilakila ni
dua veiratou na turaga ni Burenitu e mate, ene dua ga vei
keitou ene Korovisilou ene yavusa ko Nadruku, na yacana toka
na vuni yau koya na Vuni Yaka. Na Vuni Yaka koya na kena
i balebale na vanua ka vu mai kina na Burenitu me yacova toka
mai na gana ogo. Segi ni dua me mate mai Burenitu, me segi
ni dua e na neitou ene yavusa ko Nadruku, me nona toka nai
yau koya na Vuni Yaka baleta na nodra vu e tinana na neitou
vu. Ia eratou dau tukuna veikiteitou na neimani gase na nodra
vu ogo kedatou ogo edua na vu palrai ca duadu, e yalewa
yava gese ni dua na sogo keimani dau cakava e Korovisilou
ka ra lako mai kina na yal wa ene tau ga na uca. Kenai
balebale ni vuutaka na bui ni gone ogo ni ra na lako mai
na yalewa vinaka ka ra mai siviiti koya, sa man'i vakatouca
kina na uca mera rawarawa ni ra soso mera tauvavata ga
kei koya. Na koro ni vuli ogo na Latianara e toka no ka eke
era kila vakalevu na lewe ni koro ni vuli kevaka e man'i caka

- ena tau ga na uca. Hdau sega ni viketa tiko na bui ni gone

me dua na yalewa me siviiti koya, ka dau vakatauca na uca

mera vakasosotaki kina na marama vlnaka mera tauvavata

ket koya. Na bui ni gone edau uvu toka na netou vu, ni

yalewa rairai ca toka na netou vu, me yacova mai ogo me

yacova sara na noqu talanoa tiko ogo edua na sogo e caka

e Korovisiou ena rawa ni tau ga na uca. Segga ni rawa

vakadua ni sigga kevaka e kankauwa sara na noda masulaka vus

na Kalou ena rawa ni turu ga vakarua se vakatolu sa gal rawa.

Hna dua na gauna sa oti ogo era mai Lout masumaseu kina na

marama mai Davuilevu, e sigga vlnaka sara tu ga vakaogo,

ni gauna sa caka oti kina na veidagaragaravi vakaturaga,

au sa gal tukuna veira na marama ni yalo vlnaka sara na marama

na vanua ogo ka sigga vlnaka tu ena mataka sara ga ni kua sa

gal tabaka edua na uca ka tabaka ena sigga koya ka segga sara

ga ni sigga. Sa mani tabaka na uca ka mani sigga sara me yacova

sara ga ogo. Ia ni kurabui kina na marama gole tiko mai .

Baleta ogo na bui ni gone edau taleitaka tu ga na tefetei,

sega tale ni vlnakata nai vala, se na vakamate tamata e

vlnakata walega ko koya nei tefetei. E taleitaka sara ko

koya me dua na lewe ni mataqali se luvena me dau tefetei.

Hna vanua kehinami dau tefetei kina enarawa ni lai dabe sara

toka ga ka vakarata toka na tefetei. Na vanua edau lai dabe

toka kina edau vulavula toka vakavlnaka ka dau tubu toka

na seva.

- Segs tale ni dua na vanua e kune kina ensa kune walega e Korovisilou, ensa rawa ni tubu na karasi ia na loma ga ni vanua e dabe kina na neitou vu ogo ensa tubu kina na kase. Ena vaka toka edua na raba ni ibe na kena raraba, ena i teitai toka edua bula vlnaka na vvi, na dalo ensa vanua e tel toka kina. Edua na kena vakadinadina e toka sara ensa noqu yasa ni vale ogori e tuba, ogori na kena vakatakilakila veikelmami ka dau cakava toka na neitou vu. Na neitou yavutu mai Matokana se toka ga kina edua na vuni Baka Levu, e toka kina ensa vanua ogo na jaina, na vudi, ka na Bevu sara ensa gauna e Liu ka ra sa lai tubu tu kina ensa gauna ogo. Se bula sara tu ga ogo kevaka mo taroga edua na turaga ni Matokana ensa tukuna vei iko na ka au tukuna toka vei iko. Ia kaitou sa mai toka e Korovisilou na neitou yavutu, na vuni baka koya koya na waluva ka qai oti walega ogo se toka vlnaka toka ga ogo, e toka walega e bati ni vai. Na vanua koya era dau Bevu kina na neimami qase ensa gauna e Liu, ka keimami sa rai sa sara tu ga ensa gauna ogo na bula ni veika e tu kina. Balaeta na noma vlnakata na neitou vu na teitai. Me yacova mai na gauna ogo e Liu se dua mai na kena Bete, edau rai sa koya nai teitai. Ni segs ni dau vlnakata na neitou vu ogo se me dua me bita tu vaka ga na drau ni dalo, se na bevu tu nai teitai, ni sa rai sa ga sa dau lako sara yant kina na bete. Ka lai tukuna ei tukuna mada veira na noma gone era sa bevu ga ensa nei teitai me marovoi vlnaka, na noma waga waga toka na neitou vu ogo na Bevu ga ka dau vaka tu ensa gauna ogo.

- Ni sa da lako mai na Bebe ka sa dan curu mai ena loma ni
vare ogo ena lako mai me mai tukutuku se dua na leqa ni mataqali.
Se dua na ka keiton vinkata ena lako mai ko koya me mai tukuma.
Ena curu mai me mai dabe toka vaka ogo ka mai yavallata toka
na tabane vakaogo, au sa kila sara ga ni dua na leqa sa
vakarau yaco. Na Bebe ga koya ena nona wagaqaga tiko, se
toka sara ga ogo. Ia eda na Ose au se vull tiko eda vaka-
yaccana tiko na neiton Bete me ko Lewatu, ka tiko mai Korovistion.
Eda na ose yalawa levu ka los levu, ka vakayaccana gona kina
neiton vu. Bra dan rai vinkata sara tiko ga na neiton fase ni
sa dan gera mai na yavani neiton ose ogo, keiton sa kila sara
ga ni sa baci vodo tiko na bui ni gone, au rai sara ga mataq.
Ena rawa ni gera tu meranta eda na macawa e tukuma tiko ni
dua na ka e vinkata, se mai tukuma tiko. Ogo ko Bete ena gal
tukutuku yani veira na lewe ni vana. Ogo ni sa oti ga koya
sa mai oti tale yani na kene gera na yavani ose ogo.
Na Ose koya nai kenai tauket na neiton Bete, ia na nona vale
na neiton Bete e tiko kina eda na kuro levu vaka viti, e
tu ga ena tukuni loga me yacova tiko ga ena ganna kedaru
veivosaki tiko kina. Ia sa gal kanta ga na walu ka oti
ga ogo, veitala ke mai vale levu na nona vale se vale
gasau ni na cereka sake yani na nona loge ena tu kina eda
na tamani vale levu ni sova ni manumanu ka toka ena nona
tukuni loga. Ogo na nona vale tiko na neiton vu ogo ko Lewatu
sa gal kanta walega ogo na vakekoya na walu ka gal oti ga
ogo a kila taucoke na lewe ni koro ogo na vale ogo.

- Edua na vale gele ga e sega ni buliya ko koya, e tukuma ga
 ko bete ni gal rat vago ena dua na mataka sa tubu cake tikio
 na vale koya, ka tu ena rukuni mocemose, ni nona vale tikio
 na neitou vu ogo ko Lewatu me yacova na tikikaciwaisagavulu
 se tikio kina. Na noqu Lewe ni vale naluvegu era sa raica oti
 ogori na nona mana tikio na neitou vu ena nona ralei keitou
 tikio, edua zona na kenas vakadindina e tikio sara ga ogori
 e tautuba na vanus ka dabe toka kina na neitou vu.
 Me yacova sara tikio ga ni sa tikio kot keitou na kena kava
 ogo. Na koro na korovislon e tolu na mataqali e tikio kina.
 Edua keitou ogo bitulevu, na neitou Bete ogo e yacova tu
 na Nukunitabua, edua tale namataqali e tikitiki keitou ogo
 ko Navitaraki keitou sa wiliwata toka ogo me Madrukku ka keitou
 toka ogo e korovislon ka tolu toka na mataqali. Na neitou
 vu toka okoya na marama ogo, kemuni nai murimuni ni marama
 ogo, ni dua na ka e sega ni vinkata ko koya me dua na
 me sivita na kena i rairai. Era sa mai vakadindina na
 marama lotu masumasu ni tabacakeake ko Guva ket Davulevu
 siga vinkata tu na loma ni macawa yani e lin na siga ga era
 mai lotu kina sa gal bisana uca ogori na nona kankawa na
 neitou vu, ko keitou na kena kava keitou bule toka me yacova
 mai na gawna ogo. Ni neimami yavusa keimami sa wili tu vaka
 yavusa ko Korolevu taucoko. Ee na gawna ni sa vetarogoi e
 Ratu Sukuna na turaga talai sa keimami mai wili taucoko
 va Korolevu. Na kenas vakadewa na neimami yavusa va Korolevu
 na kena dela ga ni yavu na vanua keimami sa toka kina ogo.

- Yadau toka na vei tikini gele vago ena loma ni yasana taucooko e Berua. O keimami ogo keimami duti tutu vataki keimami eraton tukuna neton gase na matamitu ogo e Korolevu ka raton toka ogo e Berua, ko iraton ogo eraton turaga vatani raton. Segana keimami taucooko na kena i vakadinadina ga ogo kemuni a raton toka ogo na neton turaga mai Berua e sega na nodraton turaga Mata ni Vanua, sega na nodraton Matasau, sega na kawa me nodraton kai vai, m eraton goli se gone dan e sega me yacova toka mai ogo. Ke ko vaka matalalali na Vunivalu mai Berua e sega toka na nona gone dan ka sega toka na nona Mata ni Vanu, kai na Matasau. Ogo na kai vai ga go sa gai tauai na turaga ka ra tu mai ogo e Vunivalu, na nona matasau eso na kai Vanua. Na nona Mata ni Vanua ogo eso na kai Lutuya na yvusa, na nona yaco tikiko na ka ogo e sega ni dua na kena kawa. Au sara mada ga ogo na nona mata ni Vanua ena pose mai Lakeba, au ena yavusa ko Nadriku okoya ogo na yavusa Korolevu. Ni ka Lewa na mata ni Vanua ena yasana ogo me'u nona mata ni Vanua, ni sega ni dua na kena kawa e bula tikiko ena gauna ogo. Baleta kai keimami ogo keimai duti lakolako mai. E tu vataki keimami ena gauna keimami veitarogi vanua kina keimami duti kauri keimami ga vakataki keimami. Au mada ga au sega sara mada ni raica edua na ka me nona tamata. Keimami dan sega tale ni dan sevu vua, mevaka ni dan sevu na vata, na magiti baleta ni ra sega ni tukuna vei keimami na neimami gase, mevaka na vei turaga e Viti baleta gona ni ra turaga vakataki ira.

- Au sega mada ni rogoca au sega mada ni kila baleta ni ra ka
sega ni dan tukuna vei keimami na neimami gase me yacova toka
mai ogo. Oya e vica na tikini talanos ogo au via vakaraitaka
tikio me baleta na neitou koro ogo e Korovisilou.
E Korovisilou na neimami bui ni gone ogo nai yau taret beka
e solia vua na Kalou me dan tetet. Au saramada ga au sa
bata e mataqau ni vanua ogo ko Korovisilou era kana tauoko
kina na Loma ni vanua ogo e Serua. Ko ira na neimami gase e
ra dan tetet mera na tea na dalo mera cavuta se mera na tea
na uvi me ra kanta sega sa ra bita sara tu ga. Ira tabaka
ga na kanta na Dalo ni tana, vata na uvi ni veikau na kena
coga na veikau ogo. Na dalo ni tana e tekivu sara gamai na
bati ni vai ogo, me yaco sara kina na vanua mamaca e caka.
Ea curuma ga yani na Lomani dalo ni tana, ni ra bula ga vakataki
ira. Ni siga vakarauwai au sa bau raita toka e kelekele mai
na vei boto mera mai kauta yani na kedra kakana na dalo ni
tana. Era sega ni mai kerea ni qori nai solisoli ni neimami
vua. Au sa raita tikio kolan era tikini gauna tinikaciwatolusaga-
vulu kaciva ni sa via lutu sobu tikio mai na kakana ogo.
Keimami vakadinadimatsaka ni ka ogo na nona i solisoli na
yalawa ogo veikemami, na uvi na Venua, veico ni vale ogo e
kena co na ka koya, era sega ni tea na neimami gase enona
i solisoli na bui ni gone ogo. Ia ko ira naluvana era yavusa
ko Nabouitini ni bula kina na dalo ni tana, na noqu vakasama
mada ga kot au mai na tikini gauna au sa cavuta oti sa gai
vaka me oti mai na ka ogo. Na gauna e Iiu ko ira na neimami
gase era dan sega ni tetet, ni dan dreu tu ga era nodre. I

- tetet era dan kama ga na dalo ni tana. Nai solisoli koya
keimani sega ni guilecava e levu veikheimani sa vakasamataka
tikio ena gaura ogo sa sega ni solit veikheimani na taledi koya
ka keimani waluvu kina, ni waluvu ko Korovisilon ogo ena
velyasat Viti e sega keimani ga e Korovisilon. Oti vakadua
na neimani gele keimani dan saktika tu ena tetet, oti
vakadua na neimani delana ka dan tu kina na neimani viti,
keimani sega ni kila se nona fotogit beka na but ni gone ogo
se keimani sa sega beka ni sevuvua na but ni gone ogo.
Nimai lin era dan sevukina na neimani gase keimani ena i
taba ogo sa sega baleta nira sega ni tukuna veikheimani na
neimani gase. Sa na rava ni ko raleca sara mada e na koro
eke Korovisilon ni keimani sa vaka me Dravut sige mai na
neimani koro. Sa dravut sige sa oti na kena lagilagi, ni ra
kila vinkaka ena yasana ogo na vana bulabula, ni dua na
oga e caka mai Senua ena mai kau yant na kenat tetet e
Korovisilon ena gaura ogo sa oti, ni neiton but ni gone
na nona i yan taledi ga na tetet. Ia na neiton Bete koya
sa segani tukuna na sige na mada lai Sevukina. Era dan
lai sevukina vuni bakalevu koya ia na neiton Bete ogo sa
sega tikio ni cakava. Ni a vana ogo na vana vinkaka na vana
torocake e lin na nona rusa ena gaura ogo keimani vakasamataka
mada ga ena waluvu ka yaco ni sega ni waluvu tale eso na vana
ogo e waluvu walega ko Korovisilon. Ena gaura ogo sa vaka
mai.

- Vlnaka, su keres mo vosoti me toso toka ga na nodaru vetalanoa
 au vlnakata kerawa mevaka mo vakaraitaka toka ana veikera
 dan vakayacora tiko na nomudou gase vei Lewatu, e rairai beka
 oqori na noqu vakasaitaki au kemudou na vakayacora beka edua
 na veigaraivi se kemudou lai seu beka ana vuni baka koya.
 Ia na vuni baka beka koya dabe toka ya e vakatokai tiko beka
 cava ?

- Na vuni baka koya edau lau caka kina nai seu, edau lai lili
 tu kina na vudi, na jaina, na vei vusta tale so ka noma i
 vakaruru toka na bui ni gone ogo. E tiko kina edua na noma
 vale gele ni ra dau kalinaka tiko ni ra sa rai na tura
 mai Korovisiu ni sa tubu caka tiko mai edua na vale gele.
 - Mevaka toka na veikera ko sa vakaraitaka oti mevaka beka nanoma
 dan talevi kemudou mai na nomudou vu ana nomudou i tetel
 au vakabata mevaka beka me wili me kakana se dua beka na
 kakana kemudou dan wili me kakana vakaturaga ?

- Vlnaka vakalevu, na ketou cavuti tiko ana vana ogo ko
 Korovisiu na Vudi na Sogo. Na kenai coi toka na ura ia
 na ura ogo ketou veimusu, ko iratu na tura ni Bureit
 edua na noma ketou na yavusa ko Nadruku edua na noma.
 Ogo na ketou kakana ga na tura ni Nadruku na noma wedede
 na ketou bui ni gone ogo ana noma wedevi Gabeta ka mai
 tukuna kina rai na kequ kakana ogo kedaru sa na veimusu.
 Sa kemu na buina, sa kequ na uluna, ogo na noma wedeva na
 tura ogo sa mai solia ko koya na vana e tiko kina na

- viciko na buina, edua na mataqali vakasama koya keimani sa

mat leqa kina, oya ni kenai vakadinadine ni jalawa ca ka bau

cakava eso na ka me bau vinakati kina. Okoya keitou wase rua

tiko kina naura ogo na keitou vudi ga kol keitou na Boqo.

Na vudi ogo kevakameraton tea saramat Hadroga mat uluni koro

ni sa matau eraton na kauta ga mat me mat Bevu eke. Eraton

ka mani cakava kina edua na tamani so levu. Na nodratou

taleitaka nakedratou kakana karaton kauta mat velizatou.

Mat yau cava ga e toka velratou eraton na solia, na kena

talei velratou, na kenai col toka naura. Ia na ura ogo ke

keitou cake nabuina e vinaka, ogo sa gal solit tale vua na

tagane na buina ka tiko kina na viciko ka keitou na uluma.

Ogo na noma wedewede na neitou vu ni jalawa ca.

- Vinaka au marautaka sara vakalevu na tikina koya, me toso

toka ga na nodaru velalanoa Salaga, au keres de rawa ni

ko talanoataka vei au na nomudou Ose ena gauna edua gera

kina na yavana, au keres de rawa ni ko talanoataka de dua

beke na velqaravi kemudou dau cakava vua na nomudou Bete

ena noma dau gole mat na nomudou vu ?

- Na neitou vu kevaka e vinakata edua na ka mevaka eso na

beni era tu ena lomani teitai ni sa raica ga na kenai

vakaraitaka sara gavua na noma ose sa baci tiko ogo okoya

dou cakava sara edua na ka dou lai samaka na nomudou i

teitai se mo dou lai sevu vua ena vula mat ogo. Kevaka sa

lai cake na ka koya ena gauna vata talega ena oti kina na

gera tiko ni ose ogo, vetaita sara tu ni vula dua na gera

toka niyavanlose ogo ni gauna sa oti kina ka sa cake na veik

- a sa na oti talega na gera tiko ni yavani ose ogo. Na ose
yalawa ga ogo na ose loalua levu segani ose tagane.
Nevaka ga na neitou vu ni ra sa dau rai tu ga na neitou gase
era sakila se cava sa baci mai cudruvaka na but ni gone ogo.
Sa na kila sara na neitou Bete dou sega ni samaka beka na
nomudou i teteti, dou sega bekanj sevu vua ena vula sa oti.
Dou vakasausa taka na drau ni dalo modou cakava sara ni sa
caka ga na ka koya sa oti tale na gera ni yavani ose.
An sega ni kila se rau veivosaki tiko vakatamata se rau vel-
vosaki tiko vaka cava keti koya na neitou Bete. Ia na kenai
vakaraitaka ni sa gera sa na dua sara na pose vakoro, ni
b i ni gone ogo sa baci mai tukuna tikona ka ni vakatofolo
na ka ogo me caka. Na yavani ose ena gera tu ka valeka sara
gani dabe ke sega ni caka medua navula ena rawa ni gera tu
me yacova na dua na vula. Na ose ogo ena gauna vata e oti
kina na kenagere ena rawa ni vodoki ka gole sara yani ki
Navua, ia na ose ogo samate. E rawa talega ni kau sara yani
me lai veitau sara ki Oshirelia na kena mai bulabula vinaka
tale tu na ose ogo ena gauna sa caka kina na cakacaka koya.
Ia sa mate na ose ogo, ni dua na kena i vakaraitaki veikemami,
ni sa mate na ose ogo sa gal kenai vakaraitaki veikemami
ni kena waga waga na Bebe. Koya ga na manumanu ka na vuka tu
ni sa curuma edua na neimami vale na Bebe e keimami lai taroga
sara na neimami Bete ni but ni gone ogo sa baci tukuna ogo,
ena tukuna sara na Bebe vua ni sa vakaranu yaco edua na ka.
Be dua me mate veikaitou sa na dabe toka na Bebe sa gal

- tevuka toka na tabana. E lin edau kilat vlnaka, ena gauna ogo ni sa vaka e vakawelewele na netou Bete sa vaka me ketton sega ni kila se cava e vlnakate na Bete ogo.

- Vlnaka mevaka beka ni samai vakaraitaka na veika e gadreva tu na nomdou vu, edua beka na tabu medau faurivaka Bete ni se bera ni vakayacora nanona cakacaka vua na vu, gal rawa ni mana ?

- Io, natabu ga edau solia ko koya veira naneimani kevaka sa dau cudratataka na nona i tetet, ogo me kua ni butuka na nona i fetet me siga dua. Me tekivu ena mataka mera tiko ga ena loma ni koro, ogori na gauna ena wavoki tiko kina ena loma ni tetet, ena tukunavua na Bete na balavu ni gauna mera kakua kina ni butuka na nodra i tetet naturaga. Era na gunu yagona tiko ga na neimani gaseka na talanoa tiko me yacova na siga sa yalatakai mai, ogo na tabu dredre duadua.

- Vlnaka vakalevu balasa e tiko tale beka eso na ka ko nanua se dua na ka ko via vakaraitaka me baleta na nomdou vanua, se dua na vakasama e ganita e dodonu no vakaraitaka? Au kila ni na yaga sara vakalevu na nodaru veitalanoa.

- Vlnaka vakalevu edua ga na au via vakaraitaka veira neimani era gal tubu caka tiko ena gauna ogo mera nanua nai vakaro ni tamadra. Baleta na ka keimani sa raica ena neimani bule vakavanua keti naneimani vakarau sa vaka me sa seavu mai na gauna ogo. Ko ira na neimani gone ena gauna ogo ni yalo vlnaka ni nanua na nodra vanua ni veilonani moni kila na vanua ogo na vanua e solia veikeda na kaloumeda bule kina. Na nodra i vakarau na nodra i tovo meda tu vata ena nodra vanua,

- ko keimami ni ra dau vosa na neimami gase keimami rerevaka.
 Ddua e cudru keimami rerevaka, koya gona ni vanua ogo na
 vanua sautu ka kila taucoko na yasana ogo. Ia ena gama
 bo sa vaka me yali tiko yani na veika taucoko keimami dau
 kila tu. Ena bosa vakoro keimami dau cakava keimami dau
 vosa sara kina vakabibi. Ni sa dau caka na yagona keimami
 dau dustaka sara ga vakadodonu veira na turaga ka dodonu
 mera gunu e liu. Ni yagona ogo na ka vakaturaga e dodonu ga
 me gunu e liu na turaga ni vanua. Gunu rabe ka tarava okoya
 edua na kenat karua na noda tiko ena bosa vakoro na tamata
 ga e dodonu me vosa ena bosa vakoro me vosa, era tiko ko ira
 e dodonu mera talai, era tu ga ko ira na tamata mera cola
 ga na kenat colacola, sega ni rawa eduatani na tamata me
 mai cakava na cakacaka ni dua tale na tamata ni sa cala tiko
 ena matani kalou ka caka talaga tikoga vakavanua. Kevaka ni
 muria vakadodonu na nomuni yatu enasega ni dua na cala.
 Vetalai ni kemuni sega nikila edua na ka kevaka kemuni
 muria vakadodonu na nomuni i yatu ena sega ni dua na ka
 e cala. Na yavutu na noda vanua, na nodat vakarau ogo na
 noda yavutu, keda ka sega ni lai vutisa tale mai koro ni vuti
 sega na noda yavutu na noda vanua. Kevaka ko sa tucake mo
 tara edua na ka dabe i ra obo, sega ni vutici ena dua na
 koro ni vuti ogo nat vakarau ga e solia veikeda na kalou.
 Meda kua ni guli-cava na ka koya me taki na yagona ka soli
 vet koya ka dodonu me gunu e liu. Baleta na nodat vakarau
 vakavanua ogo ni segani vutici, baleta na vanua ogo e

- na noda yawutu, na noda yawutu na noda vana. Ena guma ogo
sa vaka me rusamati na koro ogo sa sege ni vaka e liu,
ia su kila tiko koya baleta kemuni na gone ena guma ogo
sa sege ni vinkata na teivaki ni gele kemuni vinkata
ga na cakacaka. Ni kemuni vinkata moni lako ga vago ni
lalali cakacaka ena siya koya ni taura na kena lavo.
Na kena usutu duadua na tetel ni bula kina ko vuravura
na gele, ni guma ogo sa sege ni vaka kina. Kila tiko eso
veikeimani eke ena so na yasan sala ogo sa wili sala tu.
An mada ga na nogu rat vakataki an kevaka niliiva tale na
noda i vakaruumakawan velomani ni vakayagataka na gele
ni noda gele na solia mai na kalougata. Ni vakaliga tale
na noda bete, ni rogoa na nona vosa an kila nida rava
ni suka lesu tale ena noda i tutu e liu. Ketou na koro
sa levu na tamata era basika mai sa levu nai tovo era
kauta mai, ni ogo na neimani bula vakavama. Ia kevaka
sa sege ni dua na ka kemuni cakava moni lotu ga vakalevu.
Baleta kotu an sa kila vinkata baleta ko Serua mada ga ogo
eraton sege ni via vakadewataka mai, sai an sara ga an
gat kauta mai veikeimani eke na lotu. E liu e tiko ga
mai Serua, ia ogo sa gat mai yaco veikeiton. Ni ra lotu
vua na neimani kalou vu na neimani gase era cakava na kena
i cakacaka dodonu, ra cakava na kena yagona ka veigavai
kina na Bete, edua talega na ka an via tukuna baleta na
neiton Bete talega ni kalou vu eraton sa vakawelewele.

- Eraton sa sega ni kila na ka meraton cakava, eraton sa sega
ni kila na cava meraton cakava. Keda sa murti cala mai kea
eda na murti cala tiko ga, evel e lako mai kina na noda
gase, ke ko sa murti cala ena matani tamani, ko sa murti
cala ena matani nomu kalou vu. Ni yalo vlnaka ni lomana
na noda vanua ni ogo na vurevure e koya tu ga na lomada
ga e velsau. Ni tamata e velsautaka na noma i vakarau.
Baleta ni sa levu mai na ka vou sa mai gulleca kina na
ka me baleti ira na noda kalou vu. Ni sa gunu yagona e dodonu
me gunu okoya edau gunu e linu ka rabe okoyu edau rabe, ka
gunu okoya nai karua ka rabeti talega. Baleta na yagona e
ka vakaturaga, na mana talega e ka vakaturaga nai tauketi
ni ko sa murti cala sa nomu leqa ga ko iko. Na nodra vel-
lomani na vanua ogo edau laurai ga ena noda i tovo.
An mada ga au sakila tiko era na sega ni rava ni cavuta
na yacagu, era na cavuta ga na yasa ni luvetu ko Matia.
Ogo na veikia era dau cakava tu na neimani gase ena gunu
e linu. Ena gunu ogo sa vaka mera sa vakawalena, mevaka mada
na veldakumi, ko ira ogo era sega ni dau rava mera veltalanoa.
Ia ogo sa vaka merava veltovosaki ena gunu ogo sa laurai sara
ga kina ni sa yaco tiko naka ogo. Ke dua na ka e yaco sa
baleti ira sara ga na na nodra vakasama ni sa gunu beka
ni rarama, ira era sega ni kila na ka ogo sa sega ni dau
yaco mai linu. Ko ira na gase era dau sega ni vakayacora na
veikia sa yaco tu ni hua, ka sa mai vakavuna kina na leqa.
Okeda na noda i vakarau e kilaitani taucooko e vurevure,

- ni kauta mai eduatani na ka mo kauta mai kina na noda koro. Ogo mai vakarau sa laurai tiko ena gauna ni kua, ni keimani sa rewevaka sara ga. Ni a veigani ena dau sega ni veivosaki e tabu dredre sara ena gauna elin ena gauna ni kua ena sa veivosaki ga ka sa vaka me sa duatani sara tiko na i tovo ni nodra tiko. Ni sa levu na ka e caka sa ka vou, okeda ga eda veisau na ka vlnaka kina na ka ca. Segs ni dua na ka vlnaka segs vakadua. Mai Solomoni au raica edua na nodra tovo era se cakava tiko mai ni dua na gone yalewa me vosaki ena lai kan mai e dua na drsu na bati ni beka me mai vosaki kina na gone marama ogo. Irs se cakava tiko ga mai na gauna koya ka yacova mai na gauna ni kua. Ogo na nodra vakarau tudei. Ke yalewa ca toka vakalailai e na rawa ni rauta e limasagavulu, e tiko tale ki ra ena rawa ni rnsasagavulu, ke toka e cake ena rawa ni dua na drsu na bati ni beka.

- Vlnaka sara vakalevu Salasa ena nomu soli na nomu gauna ena veikis ko sa mai vakaraitaka vei au. Au kila ni na yasa sara vakalevu na veitiki kece ko sa vakaraitaka oti. Vlnakavakalevu.